

Narte Velikonja: Zbiralna leča. 128 str. **Pod drobnogledom.** 144 str. Nova založba v Ljubljani. 1941-XIX.

Ti dve drobni knjigi je pisatelj izdal za svoj petdeseti jubilej. Ko človek prebira te spomine na detinska leta, zgodbe in odmeve iz otroškega sveta, prizore iz življenja uradniške družine, ki ji skrbi ozarja živžav zdravih otrok, se ob humorju in rahli družabni satiri kajkrat zgane. Čeprav ta humor ni zmerom izviren in je tu pa tam nepristen, celo odbijajoč, ker hoče biti le preveč vsiljiv, imata knjigi svoj pomen: srcu nudita neko mero razvedrila in pri tem odkrivata prerez meščanskega življenja, kakor ga pisatelj vidi pod drobnogledom in pod zbiralno lečo. Ta kramljanja imajo mnogo zdravih zrn in bistrih opazk, ni pa jih moči soditi s stališča visokih literarnih zahtev. Pisatelj sam jih imenuje ne le ... pisanje o življenju in žuborenju in vragolijah slovenskih otrok..., marveč tudi »burke, čenče in norčije«. Ljudje skromnih zahtev bodo obe knjigi radi jemali v roke in se tudi kratkočasili z njima. Stilistično, jezikovno in v pogledu ločil pa sta hudo površni. V. Beličič.

Lea Fatur, Pravlјice in pripovedke I, II. S slikami opremil Franc Podrekar. Ljudska knjigarna v Ljubljani 1941.-XX. L. 14, 16.

Kot avtorica, Lea Faturjeva, sama poroča (prim. *Ženski Svet*, IV, str. 379!), je imela že 1910. pripravljeno knjigo pravljic in pripovedk, ki je bila takrat last Moh. družbe. Lani jih je Ljudska knjigarna — pomnožene in v novi priredbi — izdala deljeno v dveh zvezkih za Miklavčevo in božič ob priliki pisateljici-nega jubileja 75 letnice. Delo, ki je izšlo v že znamen formatu mladinskih knjig Ljudske knjigarne, je pomemben doprinos tako zakladu našega ustnega izročila, kakor našemu leposlovju. Pravlјičnost je skupna last človeštva; motivi in motivne skupine se kakor po kánonu medsebojno prepletajo ne glede na jezikovne razlike. Vendar je vsak rapsod glede na narodno pripadnost, čas in svoje bivališče po svoje krojil in ustvarjal. Ravno v Faturkinih pravljicah in pripovedkah moremo najti najlepše potrdilo za gornjo trditev. V vsakem posameznem delcu zbirke najdemo znake, ki pričajo, da je vsako pravljico, vsako pripovedko intimno prečustvoval in preoblikoval kraški človek v svojem svetu. (Prim. Brihtno Lenčko, Sinčka Binčka, Žolnirje...!) Zato moramo vso mnogolično vrsto motivov, nanizanih v devetnajstih pravljicah in pripovedkah, sprejeti v zakladnico naših ljudskih izročil in ji bo moral tudi znanstvenik posvetiti svojo pozornost. Poleg doslej že poznane motivne gradiva (Valjavec, Šašelј, Gaberšček...) zaslužíjo posebno pažnjo zlasti dve doslej edinstveni snovi: prva o razočarani in prevarani Savici (Povodna deklica in lovec), druga sijajna, dramatsko silno razgibana zgodba o Žolnirju podzemskega kraljestva. — Za narodopisca je zbirka z ene strani nepopolna, ker mu daje le suho snov. Ta bi namreč nujno potreboval sistematično zbirko z dialektičnimi zapisi, da bi mu bila lažja pot do rešitve važnega vprašanja, katere snovi so znane v kakem kraju in katere so že plod literarne vzgoje. To pomanjklјivost, ki zadeva znanstveno plat, pa je L. Faturjeva nadomestila z leposlovno obliko, kar je ob času odmiranja in preživljanja tradicij važno poslanstvo besedne umetnosti. Pri njenih pravljicah in pripovedkah smemo namreč govoriti o tipičnem preustvarjanju narodnih snovi, ki ga lahko izvrstno primerjamo z literarnim delom. B. Němcove. Le eno ju loči: gradnja fabule. Za Němcovo je značilno, da se je za svoje Bachorke posluževala najraznovrstnejših motivov, ki jih je brez ozira na ljudska izročila vezala med seboj in tako ustvarjala popolnoma nove vsebinske tvorbe. Zato se ji je pri tem neprestano širil kalup pravljice, dokler se ni razrastla v pravljіčno novelo. V nasprotju s tem se je L. Faturjeva strogo držala dediščine naših starih in to ne samo v fabuli, ki je v vseh primerih pristna in nepokvarjena. Tudi v dikciji, ki se tesno naslanja na ljudsko pripovedno tehniko, a je obenem spretno očiščena in polikana. Jezik je živ, klen in brez prigovora. In tukaj pride še do izraza umetniška moč L. Faturjeve. — K prvi knjigi je napisal dr. T. Debeljak kratek uvod. V njem je analogno B. Němcovi upravičeno nazval pisateljico — babico slovenske mladine. — Ilustracije so okusne in za mlade privlačne. L. R.